

Hoe genderinclusief zijn uw activiteiten?

Punten ter overweging...

DE INDIVIDUELE LEERLING

Als leerlingen op school te maken krijgen met W&T-onderwijsactiviteiten, hebben zij reeds een genderidentiteit ontwikkeld. Dat betekent dat zij het gevoel kunnen hebben dat wetenschap en techniek alleen geschikt is voor bepaalde soorten leerlingen. U kunt hier iets tegen doen door zelf eens met de volgende ogen naar uw W&T-onderwijsactiviteiten te kijken:

Welke interesses hebben leerlingen op het gebied van wetenschap/techniek?

Biedt uw activiteit ruimte voor diverse soorten onderzoek die aansluiten bij de verschillende manieren waarop de jongeren zijn geïnteresseerd in het onderwerp?

Zo kan een activiteit technologische onderzoeksaspecten, sociaal-wetenschappelijke aspecten, en ethische aspecten omvatten.

Is er bij de activiteit ook voldoende aandacht voor de specifieke details van de activiteit en het grotere geheel?

Zo zullen sommige leerlingen geïnteresseerd zijn in de bredere toepassing van wetenschap en techniek terwijl anderen juist geïnteresseerd zijn in de technologische details ervan.

Welke eerdere ervaringen hebben leerlingen met wetenschap/techniek?

Is ervoor gezorgd dat de leerlingen geen sterk gegenderde activiteiten moeten doen die hun 'vrouwelijke' of 'mannelijke' identiteit verder zou kunnen versterken?

Zorg ervoor dat leerlingen verschillende soorten activiteiten moeten doen, bijv. data interpreteren en bespreken, verschillende standpunten innemen, je eigen standpunt verdedigen, consensus bereiken over iets (of niet), enz.

Omvat uw activiteit zoveel mogelijk de diversiteit van wetenschap en techniek?

Het beoefenen van wetenschap wordt vaak voorgesteld als één 'wetenschappelijke methode'. Maar iedere vorm van wetenschapsbeoefening heeft weer zijn eigen onderzoeksmethoden die u kunt gebruiken bij uw activiteit.

Welke ervaring heeft de leerling in de klas?

Hebt u er rekening mee gehouden dat leerlingen in de klas te maken kunnen hebben gehad met uitsluiting op basis van gender?

Als zelfstandig gedrag bijvoorbeeld wordt beloond bij bepaalde maar niet alle leerlingen kan dit invloed hebben op de bereidheid van leerlingen om mee te doen aan de activiteit.

Moedigt u alle leerlingen aan om in gelijke mate mee te doen, en legt u de lat voor alle leerlingen even hoog?

Sommige leerlingen kijken bijvoorbeeld eerst de kat uit de boom terwijl anderen direct iets roepen zonder eerst na te denken. Het is belangrijk dat de docent rekening houdt met deze verschillen.

Op welke manier heeft het zelfbeeld of de identiteit van de leerling invloed op de activiteit?

Kan er bij uw activiteit op diverse manieren worden meegedaan?

Sommige leerlingen zullen liever een plenaire discussie voeren, terwijl anderen juist liever in kleine groepjes werken.

Hoe genderinclusief zijn uw activiteiten?

Punten ter overweging...

DE INTERACTIE TUSSEN LEERLINGEN

Het is belangrijk dat u beseft dat interactie tussen leerlingen ongelijkheid kan creëren en in stand kan houden. Hierbij gaat het onder andere om 'othering' (door bijvoorbeeld lagere verwachtingen te hebben van bepaalde leerlingen vanwege hun gender) of door een ondergeschikte rol te geven/aan te nemen (wanneer een leerling bijvoorbeeld de rol van 'notulist(e)' aanneemt om onderdeel van die groep uit te maken). De volgende vragen kunnen daarbij een hulpmiddel vormen.

Vereist uw activiteit op een evenwichtige manier verschillende kwaliteiten?

Houdt uw activiteit of les op een evenwichtige manier rekening met de leervoorkeuren van de deelnemers? Omvat uw activiteit zowel opdrachten die denkvermogen, motorische vaardigheden als ethische vaardigheden vergen?

Zo kan het uitvoeren van een experiment vooral motorische vaardigheden vereisen, terwijl het beoordelen van de ethische implicaties van een wetenschappelijke bevinding vooral vraagt om het nadenken over ethische argumenten.

Wat voor soort interactie vereist uw activiteit of les?

Omvat uw activiteit of les verschillende vormen van interactie?

Het is bijvoorbeeld belangrijk dat de activiteit zowel individueel werk, groepswork en werk in tweetallen omvat.

Hebben de verschillende rollen bij de activiteit een gelijke status, of wordt er gewisseld tussen de rollen (om 'othering' en ondergeschikte posities te voorkomen)?

Als de activiteit bijvoorbeeld experimentele, leidinggevende of secretariële taken omvat, is het belangrijk dat de leerlingen deze taken om de beurt vervullen.

Met welke rolmodellen krijgen de leerlingen te maken?

Bent u zelf een rolmodel van een wetenschapper/onderzoeker?

Docenten zijn vaak een rolmodel voor hun leerlingen; daarom is het belangrijk om in de interactie met de leerlingen een inclusieve aanpak te hanteren. Geef als u het over wetenschap en techniek hebt, de volle diversiteit ervan aan, en niet alleen wat er moeilijk of uitdagend aan is of wat de individuele aspecten ervan zijn.

Vinden er in het kader van uw activiteit of les ook ontmoetingen plaats met een wetenschapper/onderzoeker (of laat u foto's/video's zien)? Zo ja, vergeet dan niet dat meisjes en jongens vooral worden geïnspireerd door rolmodellen waarmee ze zich psychologisch verwant voelen. Anders kan het gebeuren dat de normen die de ander stelt, weerstand bij de meisjes en jongens oproept.

Wetenschappers/onderzoekers worden vaak op een stereotiepe manier weergegeven. Het is belangrijk dat de leerlingen niet alleen 'topwetenschappers' of 'nerds' ontmoeten maar een heel divers scala van mensen die verschillen qua karakter, gender en loopbaan. Het is ook belangrijk om te beseffen dat vrouwen een rolmodel kunnen zijn voor jongens en mannen een rolmodel voor meisjes.

Hoe genderinclusief zijn uw activiteiten?

Punten ter overweging...

OP HET NIVEAU VAN UW SCHOOL

In veel gevallen is er bij scholen in de praktijk sprake van genderboodschappen. Deze boodschappen kunnen deel gaan uitmaken van de logica van een organisatie, waardoor het voor u als individuele docent moeilijk, zo niet onmogelijk, is om deze te veranderen. Als u zich echter bewust bent van mogelijke gendereffecten, kunt u deze tegengaan of omzeilen. De volgende vragen kunnen daarbij een hulpmiddel vormen.

Op welke manier heeft de belangrijkste missie van uw school invloed op de activiteit?

Heeft uw school een missie geformuleerd, en zo ja – heeft deze missie invloed op de door u uitgevoerde W&T-onderwijsactiviteiten?

Zo kan een missie als 'Het opleiden van zelfstandige leerlingen met goede resultaten' ertoe leiden dat wetenschap en techniek op een bepaalde manier worden ingevuld, die bepaalde soorten leerlingen uitsluit.

Hebt u erover nagedacht hoe de missie van de school het beste aansluit bij de mogelijkheden die uw activiteit biedt ten aanzien van genderinclusiviteit?

Is het bijvoorbeeld mogelijk om de doelstellingen 'zelfstandige' (zie bovengenoemd voorbeeld) te vertalen in activiteiten die meer verschillende soorten leerlingen aanspreken?

Wat is de benadering van uw school van wetenschap en techniek, en hoe is dit terug te vinden in uw onderricht?

Hebt u erover nagedacht hoe de benadering die uw organisatie heeft van wetenschap en techniek verschillende leerlingen op verschillende manieren kan aanspreken?

Zo kan een missie als 'Het opleiden van zelfstandige leerlingen met goede resultaten' ertoe leiden dat wetenschap en techniek op een bepaalde manier worden ingevuld, die bepaalde soorten leerlingen uitsluit.

Is het bijvoorbeeld mogelijk om de doelstellingen 'zelfstandige' (zie bovengenoemd voorbeeld) te vertalen in activiteiten die meer verschillende soorten leerlingen aanspreken?

Richt uw school zich op bepaalde wetenschappelijke disciplines, en worden deze op een bepaalde manier in de organisatie vertegenwoordigd?

Richt uw school zich op bepaalde wetenschappelijke disciplines, en worden deze op een bepaalde manier in de organisatie vertegenwoordigd?

Het is bijvoorbeeld makkelijk om natuurkunde als 'hard' te bestempelen en biologie als 'zacht'. Maar alle wetenschappelijke disciplines hebben ingebouwde dualismen, zoals hard versus zacht. W&T-onderwijsactiviteiten waarbij deze dualismen zijn geïntegreerd, zijn inclusiever ten aanzien van meer verschillende soorten leerlingen.

Omvat uw activiteit alle manieren waarop wetenschappelijk onderzoek kan worden gedaan?

Zo vereist biologie bijvoorbeeld zowel omschrijvende activiteiten (tekenen of classificeren) als experimentele activiteiten (laboratoriumproeven).

Welke vorm van betrokkenheid wordt gestimuleerd door het lokaal of de techniekruimte?

Zorg ervoor dat de fysieke leeromgeving geschikt is voor de geplande activiteiten.

Is de indeling van de tafels bijvoorbeeld geschikt voor groepswork? Is de ruimte zelf en de instrumenten in het technieklokaal geschikt voor meer dan één leerling? Zijn er naast speciale ruimtes waar praktische opdrachten kunnen worden uitgevoerd ook ruimtes waar leerlingen rustig kunnen werken?

Hoe genderinclusief zijn uw activiteiten?

Punten ter overweging...

OP HET NIVEAU VAN CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

Genderidentiteit wordt gevormd en beïnvloed door de cultuur en maatschappij waarin organisaties, docenten en leerlingen zijn ingebed. Het is moeilijk, zo niet onmogelijk, voor u om deze voorwaarden te veranderen, maar ook hier geldt: wanneer u zich ervan bewust bent, kunnen de effecten ervan worden gecompenseerd of tegengegaan. Punten ter overweging...

Is er vanuit de samenleving belangstelling voor uw activiteit? Zo ja, op welke manier heeft dit dan invloed op uw activiteit?

Als u wilt aansluiten bij de algemene beeldvorming en ideeën die leven in de maatschappij (bijv. om interesse te wekken in uw activiteit) moet u er wel over nadenken hoe op andere dan de bekende manieren kan worden deelgenomen aan de activiteit.

Gebruikt u bijvoorbeeld bekende Nederlanders of bekende televisieprogramma's als achtergrond voor uw activiteit? En zo ja, bent u zich dan bewust van eventuele inclusieve of exclusieve effecten hiervan?

Wat zijn de belangen van de stakeholders en welke invloed heeft dat op de activiteit?

Hebt u rekening gehouden met het impliciete dan wel expliciete genderconcept van stakeholders (ministeries, politiek, belangengroepen, enz.) en de mogelijke effecten die dit op uw activiteit heeft?

Zo geeft de campagne Wetenschap: echt iets voor meisjes! een bepaald beeld van gender en wetenschap en techniek. Heeft een dergelijk beeld indirect invloed op uw W&T-onderwijsactiviteiten?

Of definieert het nationale curriculum wetenschap en techniek zodanig dat bepaalde soorten leerlingen wel en andere niet worden aangesproken?

Wat zijn de culturele beperkingen van de activiteit?

Hebt u rekening gehouden met de vraag hoe 'wetenschap en techniek' in de context van uw land wordt gedefinieerd: wat valt erbinnen en wat valt erbuiten? Ga na of de activiteit meer soorten leerlingen aanspreekt als er wordt gekozen voor een breder concept van 'wetenschap en techniek'.

Zo kun je in Italië met een vooropleiding met klassieke talen natuurkunde studeren. In Denemarken moet je echter wiskunde in je pakket hebben om natuurkunde te studeren. Dit heeft tot gevolg dat in Italië meer meisjes natuurkunde gaan studeren dan in Denemarken.